

Twee manieren van benadering

Peter van der Veen en Theo Roos

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag! – Korte uitleg

- **Zet een pizzeria op!**
- **Op basis van de opdracht die elke groep krijgt**
Er zijn twee manieren van benadering, dus ook twee soorten opdrachten
- **Pizza's worden verkocht**

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag! Marktsituatie

In Buffalo City is onlangs een nieuwe wijk gebouwd, Inmiddels zijn de mensen zo'n beetje allemaal in hun huizen getrokken.

Jij bent een jonge ondernemende persoon en wil een pizzazaak beginnen.

Naast kaas en tomaat kunnen er twee ingrediënten aan de pizza worden toegevoegd.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

- **Opdracht 1**
- Lees de opdracht goed!
- Geef antwoord op **alle**(!!!) vragen op je opdrachtformulier.
- Je hebt geen invloed op de prijs van de pizza. Die is voor alle partijen gelijk.
- Houd je aan de gegevens in de opdracht.
- Als je Step 1 hebt gedaan, kun je verder met Step 2

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

- **Elke groep heeft:**
  - Een vertegenwoordiger (spokesman);
  - Een secretaris (vult antwoordformulier in);
  - Een commercieel medewerker (maakt poster).

Sommige groepen kunnen een vierde man, een procesbewaker hebben. Hij houdt in de gaten of de opdracht goed en op tijd wordt uitgevoerd.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vorbereiding op de markt

- Korte pitch van de verkopers over hun pizza.

- **Individuele opdracht (Opdracht 2a: Eerste mogelijkheid tot kopen)**
Bepaal aan de hand van jouw op klantkaart bij wie je een pizza gaat kopen.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vorbereiding op de markt

Opdracht 2a: Kopen (eerste mogelijkheid tot kopen)

Naam: .....

Werk samen! Maak een lijst met 10 ingrediënten die je nodig hebt voor de pizza.

1. Noteer de ingrediënten van de pizza's die worden aangeboden.

2. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

3. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

4. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

5. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

6. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

7. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

8. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

9. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

10. Kijk op je Marktbureau hoe lang de ingrediënten op de pizza's worden aangeboden? (ongeveer 10 minuten)

Ingrediënten Pizza 1	Naam	Ingrediënten Pizza 2	Naam
1. TOMATO	1. TOMATO	1. TOMATO	1. TOMATO
2. CHAMPAGNE	2. CHAMPAGNE	2. CHAMPAGNE	2. CHAMPAGNE
3. CHAMPAGNE	3. CHAMPAGNE	3. CHAMPAGNE	3. CHAMPAGNE
4. CHAMPAGNE	4. CHAMPAGNE	4. CHAMPAGNE	4. CHAMPAGNE
5. CHAMPAGNE	5. CHAMPAGNE	5. CHAMPAGNE	5. CHAMPAGNE
6. CHAMPAGNE	6. CHAMPAGNE	6. CHAMPAGNE	6. CHAMPAGNE
7. CHAMPAGNE	7. CHAMPAGNE	7. CHAMPAGNE	7. CHAMPAGNE
8. CHAMPAGNE	8. CHAMPAGNE	8. CHAMPAGNE	8. CHAMPAGNE
9. CHAMPAGNE	9. CHAMPAGNE	9. CHAMPAGNE	9. CHAMPAGNE
10. CHAMPAGNE	10. CHAMPAGNE	10. CHAMPAGNE	10. CHAMPAGNE

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

• De Pizzeria is open!

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

• Opdracht 2 voor verkopende groepen

• Bepaal de winst en ga nadat de docent hiervoor toestemming heeft gegeven verder met opdracht 2

• Opdracht 3

• Maak tweetallen: Elke groep heeft een andere startopdracht gehad

- Hoe ben je van start gegaan?
- Kijk je naar de marktsituatie, of naar je eigen mogelijkheden?
- Was er ruimte voor creativiteit? Zo ja, hoe?
- Wat is het verschil tussen de aanpak van de twee groepen?

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vorbereiding op de markt

• Korte pitch van de verkopers over hun pizza.

• Individuele opdracht (Opdracht 2b: Tweede mogelijkheid tot kopen)

Bepaal aan de hand van jouw op klantkaart bij wie je een pizza gaat kopen.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

• De Pizzeria is open!

NIEUWE SMAKEN!

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

• Opdracht 2 voor verkopende groepen

• Bepaal de winst en de groei van de winst

• Opdracht 3

• Maak zo nodig de opdracht af

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

- Nabespreking deel 1 van het proces:
- Wat is het verschil tussen de aanpak van groep C en groep E?

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

- Vragen aan de verkopende groepen:

1. Hoe heb je gereageerd toen de situatie veranderde (toen er paprika op de markt kwam)?
2. Wat waren de gevolgen voor je winst?

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

De Theorie

Onderwerp	Causation	Effectuation
1. Kijk op de toekomst	Voorspelbaarheid De toekomst is een logisch gevolg op het heden, dus accurate voorspellingen zijn nodig en nuttig. Marktonderzoek is dus leidend.	Creativiteit De toekomst wordt gevormd door eigenzinnige ideeën en mensen. Voorspellingen zijn dus nutteloos en vrijwel onmogelijk.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

De Theorie

Onderwerp	Causation	Effectuation
1. Kijk op de toekomst	Voorspelbaarheid De toekomst is een logisch gevolg op het heden, dus accurate voorspellingen zijn nodig en nuttig. Marktonderzoek is dus leidend.	Creativiteit De toekomst wordt gevormd door eigenzinnige ideeën en mensen. Voorspellingen zijn dus nutteloos en vrijwel onmogelijk.
2. Houding t.o.v. onverwachte gebeurtenissen	Vermijding Accurate voorspellingen, behoudende planning en ultieme focus op het halen van het doel is het ultieme kenmerk van causation. De verwachte gebeurtenissen zijn dan ook hobbels op de weg die moeten worden vermeden.	Omarming Laat je niet beperken en leid door voorspellingen. Creatief gebruik maken van veranderende omstandigheden. Doelen veranderen constant en dat kenmerkt effectuation. Overwachte gebeurtenissen zijn dus mogelijkheden om nieuwe dingen in de markt te zetten en moeten dus worden omarmd.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

- Huiswerk:

- Laat zien wat John in de twee benoemde fases (1, kijk op de toekomst, 2. houding t.o.v. onverwachte gebeurtenissen) doet
- Ontdek nog minimaal 3 verschillen die niet in de twee benoemde fases thuishoren.
- Vul hiervoor de tabel op het antwoordblad in.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

De Theorie

Onderwerp	Causation	Effectuation
1. Kijk op de toekomst	Voorspelbaarheid De toekomst is een logisch gevolg op het heden, dus accurate voorspellingen zijn nodig en nuttig. Marktonderzoek is dus leidend.	Creativiteit De toekomst wordt gevormd door eigenzinnige ideeën en mensen. Voorspellingen zijn dus nutteloos en vrijwel onmogelijk.
2. Houding t.o.v. onverwachte gebeurtenissen	Vermijding Accurate voorspellingen, behoudende planning en ultieme focus op het halen van het doel is het ultieme kenmerk van causation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dan ook hobbel op de weg die moeten worden vermeden.	Omarming Laat je niet beperken en leid door voorspellingen. Creatief gebruik maken van veranderende omstandigheden. Doelen veranderen constant en dat kenmerkt effectuation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dus mogelijkheden om nieuwe dingen in de markt te zetten en moeten dus worden omarmd.
3. Basis om in actie te komen	Doelgericht Er worden doelen en subdoelen gesteld, zelfs als die beperkend werken. Het doel bepaalt welke acties worden verricht en welke mensen daarvoor worden ingezet.	Op middelen gebaseerd Er wordt gewerkt met de middelen die tot de beschikking staan. De mensen die ingezet worden bepalen wat er kan en moet worden gedaan in plaats van andersom.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

De Theorie

Onderwerp	Causation	Effectuation
1. Kijk op de toekomst	Voorspelbaarheid De toekomst is een logisch gevolg op het heden, dus accurate voorspellingen zijn nodig en nuttig. Marktonderzoek is dus leidend.	Creativiteit De toekomst wordt gevormd door eigenzinnige ideeën en mensen. Voorspellingen zijn dus nutteloos en vrijwel onmogelijk.
2. Houding t.o.v. onverwachte gebeurtenissen	Vermijding Accurate voorspellingen, behoudende planning en ultieme focus op het halen van het doel is het ultieme kenmerk van causation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dan ook hobbel op de weg die moeten worden vermeden.	Omarming Laat je niet beperken en leid door voorspellingen. Creatief gebruik maken van veranderende omstandigheden. Doelen veranderen constant en dat kenmerkt effectuation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dus mogelijkheden om nieuwe dingen in de markt te zetten en moeten dus worden omarmd.
3. Basis om in actie te komen	Doelgericht Er worden doelen en subdoelen gesteld, zelfs als die beperkend werken. Het doel bepaalt welke acties worden verricht en welke mensen daarvoor worden ingezet.	Op middelen gebaseerd Er wordt gewerkt met de middelen die tot de beschikking staan. De mensen die ingezet worden bepalen wat er kan en moet worden gedaan in plaats van andersom.
4. Houding ten opzichte van risico en middelen	Verwachte opbrengst Er wordt gekken naar maximale opbrengst en daar wordt bij gezocht wat nodig is om die te behalen. Er wordt alleen gekken naar de maximale opbrengst.	Acceptabele verliezen Er wordt gekken naar mogelijkheden met bevredigende opbrengsten op basis van de maximale bijdrage van de deelnemers. Er wordt gekken naar de minimaal gewenste opbrengst.

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

De Theorie

Onderwerp	Causation	Effectuation
1. Kijk op de toekomst	Voorspelbaarheid De toekomst is een logisch gevolg op het heden, dus accurate voorspellingen zijn nodig en nuttig. Marktonderzoek is dus leidend.	Creativiteit De toekomst wordt gevormd door eigenzinnige ideeën en mensen. Voorspellingen zijn dus nutteloos en vrijwel onmogelijk.
2. Houding t.o.v. onverwachte gebeurtenissen	Vermijding Accurate voorspellingen, behoudende planning en ultieme focus op het halen van het doel is het ultieme kenmerk van causation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dan ook hobbel op de weg die moeten worden vermeden.	Omarming Laat je niet beperken en leid door voorspellingen. Creatief gebruik maken van veranderende omstandigheden. Doelen veranderen constant en dat kenmerkt effectuation. Onverwachte gebeurtenissen zijn dus mogelijkheden om nieuwe dingen in de markt te zetten en moeten dus worden omarmd.
3. Basis om in actie te komen	Doelgericht Er worden doelen en subdoelen gesteld, zelfs als die beperkend werken. Het doel bepaalt welke acties worden verricht en welke mensen daarvoor worden ingezet.	Op middelen gebaseerd Er wordt gewerkt met de middelen die tot de beschikking staan. De mensen die ingezet worden bepalen wat er kan en moet worden gedaan in plaats van andersom.
4. Houding ten opzichte van risico en middelen	Verwachte opbrengst Er wordt gekken naar maximale opbrengst en daar wordt bij gezocht wat nodig is om die te behalen. Er wordt alleen gekken naar de maximale opbrengst.	Acceptabele verliezen Er wordt gekken naar mogelijkheden met bevredigende opbrengsten op basis van de maximale bijdrage van de deelnemers. Er wordt gekken naar de minimaal gewenste opbrengst.
5. Houding t.o.v. buitenstaanders	Concurrentieanalyse Buitenstaanders zijn concurrenten. Relaties zijn alleen op basis van de concurrentieanalyse en de wens om zelf zo veel mogelijk te houden wat je hebt.	Samenwerken Er worden partners gezocht en gevonden om nieuwe markten aan te boren. Gelijkaardige samenwerkingsverbanden dragen bij aan de ontwikkeling en de uiteindelijke vorm van de nieuwe onderneming.

Economie en Handel

Vandaag is pizzadag! – Hoe gaat het in de klas?

- **Leerlingen zijn geneigd slecht te lezen en gelijk beginnen met oplossen. Geef duidelijk aan dat er goed moet worden gelezen.**
- **Leerlingen denken traditioneel. Help de effectuation-groepen met leidende vragen zoals**
  - Waar staat dat je zelf je pizza met samenstellen? (benoem nogmaals, al staat het in de opdracht)
  - Hoe zou het anders kunnen?
  - Zou de leerlingen een goede suggestie geven als "de klant kan samenstellen": "Ga daar op door!"
- **Geef leerlingen duidelijk aan dat ze zich aan de opdracht houden en niet zelf van alles erbij verzinnen**
- **Verschillenanalyse:**
  - meeste leerlingen zien het verschil van wel of niet gebruik van marktonderzoek
  - Creativiteit an sich wordt niet vaak benoemd, wel wordt er aangegeven dat er al dan niet moet worden gerekend
  - Ook naar voren komt dat de effectuation-groep vrijheid heeft in samenstellen en de causation-groep kan kiezen uit drie pizza's

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Doel van deze opdracht

In dat verband kan de kandidaat

12.2	de rol van de ondernemer bij het (creatieve) proces voor de oprichting van een eenmanszaak uitleggen.
12.2.1	de benaderingswijzen van causation en effectuation uitleggen
12.2.2	de verschillende fasen noemen bij het proces van causation: marktdefinitie, segmentatie/richten en positioneren.
12.2.3	de verschillende fasen noemen bij het proces van effectuation: nieuwe markten, strategische partners toevoegen en stakeholders betrekken.
12.2.4	beoordelen in hoeverre de uitvoering van causation en effectuation bijdragen aan de realisatie van de ondernemersdoelstelling (Extra voor VWO)

Belangrijkste begrippen

causation	marktdefinitie, segmentatie/richten, positioneren
effectuation	nieuwe markten en uitgaan van beschikbare middelen, strategische partners, stakeholders

Subdomein B2: De oprichting van een eenmanszaak

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Doel van deze opdracht

- **Op een inductieve wijze de begrippen causation en effectuation behandelen.**

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Inductief redeneren

1. Bekijk allerlei informatie en waarnemingen zonder je er vooraf een idee van gevorm te hebben
2. Zoek naar verbanden in die informatie
3. Verklaar deze verbanden in een algemene uitspraak
4. Houdt deze uitspraak ook stand wanneer je hem toepast op nieuwe informatie/ Pas je conclusie eventueel aan, en bedenk dat de conclusie onjuist kan zijn

Bron: Marzano, R. & Medema, W. (2013), Leren in 5 dimensies, Assen, Van Gorcum

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Knelpunt: Activerende vragen stellen

1. Welke conclusie kun je trekken op basis van de feiten of waarnemingen
2. Hoe waarschijnlijk is het dat... zal voorkomen

Extra vragen om classificeren te ondersteunen:

1. Welke groepen kun je van deze dingen maken
2. Wanneer past iets (iemand) in zo'n groep
3. Wat zijn de kenmerken van de groep

Bron: Marzano, R. & Medema, W. (2013), Leren in 5 dimensies, Assen, Van Gorcum

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Veel steun uit context	<ol style="list-style-type: none"> 5. Expliciteer steun, transformatie 4. Hoe zet ik ze aan het denken en praten over de stof? Welke stapjes kan ik helpen zetten naar CAT 3. Vanuit welke bekende contexten kunnen we aan de praat raken over dit thema? Welke DAT hebben de leerlingen rondom dit thema? Waar zijn Cognitief veeleisend bekend 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke doelen streef ik na? Selectie van begrippen, verbanden, processen 2. Keuze beoordelingsvorm in CAT 	Weinig steun uit context
	<p>2.3 Van DAT naar...</p>		

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Ankerpunten

Ankerpunt	Omschrijving	Kenmerken van taalgerichte vaklessen
Leren in context	Wordt gevormd door enerzijds de wereld van de leerlingen en anderzijds de maatschappelijke, wetenschappelijke en beroepswereld	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bekende context inbrengen 2. Uitbreiden door variatie van tekstsoorten en media
Leren in interactie	Ontdekken samen met leraar en andere leerlingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Natuurlijk gesprek 2. Variatie in verwerkings- en toepassingsopdrachten 3. Samenwerkind leren
Leren met taalsteun	Receptief en productief taalgebruik, zowel mondeling als schriftelijk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Steun bij teksten en opdrachten 2. Modelleren (voordoen) 3. Monitoren en feedback geven 4. Aandacht voor leerstijlen en leerstrategieën

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel

Vandaag is pizzadag!

Landelijk Expertisecentrum
Economie en Handel